

LOVSEKRETARIATET

NOTAT

OM MENNESKERETTIGHEDER I RUMÆNSKE FÆNGSLER

I dette notat gennemgås tilgængeligt materiale vedrørende Rumæniens overholdelse af menneskerettigheder i forbindelse med afsoning af fængselsstraffe. I notatet er inddraget materiale, sager og evalueringer om Rumænien fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Europarådet i øvrigt og FN. Desuden foretages der en sammenligning med Danmark og en række øvrige lande, som er medlem af Europarådet.

Notatet er udarbejdet efter anmodning fra Folketingets retsudvalg.

Punkt 2 nedenfor gennemgår nogle af de menneskerettigheder, som kan være særligt relevante i forhold til indsatte i fængsler.

Punkt 3 gennemgår tilgængelig statistik fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vedrørende sager mod Rumænien, Danmark og en række øvrige lande.

Punkt 4 gennemgår konkrete sager fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vedrørende Rumæniens overholdelse af artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention i forhold til indsatte i fængsler.

Punkt 5 gennemgår nogle nyere vurderinger af forholdene i rumænske fængsler foretaget af Europarådets Torturkomité (CPT) og FN's komité mod tortur.

1. Sammenfatning

Det menneskeretlige forbud mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf er særligt relevant i forhold til de fysiske forhold i fængsler. Mange sager ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vedrørende dårlige afsoningsforhold i fængsler vedrører således artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Rumænien er et af de lande i Europarådet, som har haft flest klager behandlet af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, og er et blandt fem lande, som er blevet dømt i mere end 1.000 sager i perioden 1959-2015 for at

14. december 2016

Ref.: 16-000339-68

Martin Ryding Rosenkilde
Specialkonsulent

krænke den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Til sammenligning er Danmark i samme periode blevet dømt i 14 ud af 43 sager, hvor der er afsagt dom. Rumænien dømmes også i en større andel af klagesagerne sammenlignet med Danmark og en række øvrige lande. I perioden 1959-2015 er Rumænien dømt for krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention i 89,9 % af sagerne mod 32,6 % for Danmarks vedkommende. Rumænien er i denne periode dømt for overtrædelse af artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention 243 gange, mens Danmark aldrig er dømt for overtrædelse af denne artikel.

Der foreligger en række konkrete sager, hvor Rumænien er dømt for at krænke artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention på grund af forholdene for indsatte i fængsler, og internationale organer har flere gange kritiseret forholdene i rumænske fængsler. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har udtalt, at dårlige afsoningsforhold er et strukturelt problem i Rumænien.

2. Relevante menneskeretlige bestemmelser ved straffsoning

Indsatte i fængsler har i udgangspunktet de samme menneskerettigheder som alle andre borgere dog med de begrænsninger, som er en naturlig følge af, at vedkommende er frihedsberøvet. I fængsler kan der derfor forekomme krænkelse af en række forskellige menneskerettigheder. Det menneskeretlige forbud mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf vil dog ofte være særligt relevant i sager vedrørende de fysiske forhold i fængsler.

Nedenfor er beskrevet nogle af de menneskerettigheder, som kan være relevante i forhold til indsatte i fængsler.

Forbud mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf

Forbuddet mod tortur og umenneskelige eller nedværdigende behandling eller straf er særligt relevant i forhold til indsatte i fængsler, da denne rettighed både beskytter mod fysiske overgreb fra fængselspersonale og andre indsatte og desuden stiller krav til de fysiske forhold i fængslerne. Bestemmelsen kan for eksempel være krænket, hvis fængselsceller er for små eller overfyldte, hvis fanger ikke har tilstrækkelig adgang til naturligt lys, hvis der er dårlige hygiejneforhold eller madkvalitet, begrænset adgang til sundhedsydelse mv. Forbuddet mod tortur mv. er blandt andet beskyttet af artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og FN's konvention mod tortur.

Retten til liv

Retten til liv indeholder blandt andet en positiv pligt for politi m.v. til at beskytte borgeres liv. Retten til liv kan være særlig relevant i forhold til fanger, som dør

under afsoningen i et fængsel, da fanger er underlagt fængselspersonalets kontrol, hvilket medfører et skærpet myndighedsansvar. Retten til liv er blandt andet beskyttet i artikel 2 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Personlig frihed

Den personlige frihed beskytter mod arbitrære frihedsberøvelser. Den personlige frihed er blandt andet beskyttet i artikel 5 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som beskriver, hvornår en stat må frihedsberøve personer, og desuden opstiller nogle krav til frihedsberøvelsen. Personer, som er idømt en fængselsstraf, kan selvsagt frihedsberøves, men den personlige frihed kan blandt andet finde anvendelse, hvis en indsat ikke løslades, når fængselsdommen er afsonet.

Retten til respekt for privatliv, familieliv, hjem og korrespondance

Retten til respekt for privatliv, familieliv, hjem og korrespondance beskytter mod usaglige indgreb i privatlivet mv. Bestemmelsen kan finde anvendelse i forhold til indsatte adgang til kontakt med familie m.v. Bestemmelsen kan også finde anvendelse i forhold til mildere indgreb i privatsfæren, som ikke kan karakteriseres som tortur eller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. For eksempel kan overdreven brug af kropsvsitation i nogle situationer være et indgreb i privatlivet, men ikke nødvendigvis omfattet af torturforbuddet. Retten til respekt for privatliv m.v. er blandt andet beskyttet i artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Øvrige bestemmelser

Som nævnt ovenfor kan en række menneskerettigheder krænkes i forbindelse med afsoning af en fængselsstraf. Ud over rettighederne nævnt ovenfor kan der for eksempel forekomme krænkelser af forbuddet mod diskrimination, hvis der forekommer usaglig forskelsbehandling af fanger.

Diskriminationsforbuddet fremgår blandt andet er beskyttet af artikel 14 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Retten til religionsfrihed kan også krænkes, hvis der foretages usaglige indgreb i indsatte adgang til at udøve sin religion. For eksempel blev Rumænien dømt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol for at have krænket retten til religionsfrihed, da et rumænsk fængsel nægtede at servere vegetarisk mad til en indsat, som var buddhist, jf. sagen Vartic mod Rumænien (nr. 2), sagsnr. 14150/08 fra 17. december 2013. Retten til religionsfrihed er blandt andet beskyttet i artikel 9 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

3. Statistik vedrørende sager fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Nedenfor gennemgås tilgængeligt statistisk materiale fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vedrørende antallet af sager behandlet af domstolen fordelt efter lande. Domstolen behandler sager vedrørende

krænkelser af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og kan behandle sager vedrørende alle lande, der er medlem af Europarådet.

Antal sager 1959-2015

Det fremgår af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols statistiske materiale, at domstolen i forhold til fem lande har truffet over 1.000 afgørelser pr. land i perioden 1959-2015, hvor domstolen har fundet krænkelser af en eller flere artikler i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Det drejer sig om:

- Tyrkiet (2.812 afgørelser)
- Italien (1.781 afgørelser)
- Rusland (1.612 afgørelser)
- Rumænien (1.076 afgørelser)
- Ukraine (1.036 afgørelser)

I nedenstående tabel 1 sammenlignes Rumænien med Danmark, Holland, Tyskland, Frankrig og Storbritannien. I den første kolonne ses det samlede antal af sager, hvor domstolen har afsagt dom. I den anden kolonne fremgår antallet af sager, hvor domstolen fandt, at en eller flere artikler i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention var krænkede. I den tredje kolonne er andelen af sager med krænkelse af konventionen i forhold til det samlede antal sager opgjort i procent. I tredje kolonne fremgår antallet af sager, hvor domstolen fandt, at artikel 3 om forbud mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf var krænkede.

Tabel 1

Land	Antal domme 1959-2015	Antal domme med mindst en krænkelse	Andel af domme med krænkelse (i procent)	Krænkelser af artikel 3 (tortur m.v.)
Rumænien	1.197	1.076	89,9 %	243
Danmark	43	14	32,6 %	0
Holland	146	85	58,2 %	9
Tyskland	287	182	63,4 %	3
Frankrig	962	708	73,6 %	40
Storbritannien	526	305	58,0 %	20

Kilde: www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_1959_2015_ENG.pdf

Som det ses af tabellen, har Rumænien flere krænkelsesafgørelser af konventionen end de øvrige lande. Rumænien har desuden flere sager vedrørende krænkelse af artikel 3 end de øvrige lande tilsammen, og Danmark er aldrig dømt for krænkelse af artikel 3. Danmark er det af de seks lande, som bliver dømt i færrest sager i forhold til det samlede antal sager mod det enkelte land (32,6 %). Rumænien er det land, som procentvis taber flest sager, blandt de seks lande (89,9 %).

I nedenstående tabel 2 fremgår indbyggerantallet i de seks lande pr. 1. januar 2016.

Tabel 2

Land	Antal indbyggere 1/1-2016
Danmark	5.707.251
Rumænien	19.759.968
Holland	16.979.120
Tyskland	82.162.000
Frankrig	66.661.621
Storbritannien	65.341.183

Kilde: www.eu.dk/da/fakta-om-eu/statistik/indbyggere_og_areal

Antal sager i 2015

Nedenfor fremgår af tabel 3 antallet af sager ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i 2015. Den første kolonne angiver antallet af sager, hvor domstolen afsagde dom. Anden kolonne angiver antallet af sager, hvor domstolen fandt en eller flere krænkelser. Tredje kolonne angiver antallet af krænkelser af artikel 3 om forbud mod tortur mv.

Tabel 3

Land	Antal domme 2015	Antal domme med mindst en krænkelse	Krænkelse af artikel 3
Rumænien	84	72	40
Danmark	0	0	0
Holland	1	0	0
Tyskland	11	6	0
Frankrig	27	17	5
Storbritannien	13	4	0

Kilde: www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_2015_ENG.pdf

Som det ses af tabellen afsagde domstolen ikke dom i sager mod Danmark i 2015. Rumænien blev dømt i 72 ud af 84 sager. I 40 af sagerne blev Rumænien dømt for krænkelse af artikel 3 om forbud mod tortur mv.

Verserende sager

Der var den 31. oktober 2016 ca. 74.250 verserende sager ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Omkring 6700 af sagerne vedrører Rumænien, hvilket er 9 % af det samlede antal verserende sager ved domstolen.

Kilde: www.echr.coe.int/Documents/Stats_pending_2016_BIL.pdf

Yderligere oplysninger om Danmark og Rumænien

Yderligere oplysninger om sager mv. ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vedrørende Danmark og Rumænien kan findes i domstolens faktaark vedrørende de to lande.

Faktaark vedr. Danmark:

http://www.echr.coe.int/Documents/CP_Denmark_ENG.pdf

Faktaark vedr. Rumænien:

http://www.echr.coe.int/Documents/CP_Romania_ENG.pdf

4. Nyere afgørelser mod Rumænien vedrørende forholdene i fængsler

Nedenfor er en kortfattet beskrivelse af en række afgørelser fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vedrørende forholdene i rumænske fængsler og overholdelse af artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention om forbud mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

Kanalas mod Rumænien

Sagen vedrørte Florian Kanalas, som var født i 1969, og som afsonede en fængselsdom for drabsforsøg i Satu Mare i Rumænien i fængslerne Oradea og Rahova. Hans klage vedrørte blandt andet en krænkelse af EMRK artikel 3 på grund af forholdene i fængslerne. Domstolen fandt, at fængselsforholdene var i strid med artikel 3, da fængslerne var overfyldte (mindre end 3 kvadratmeter celleplads pr. indsat), var utilstrækkeligt oplyste, havde utilstrækkelig ventilation og dårlig madkvalitet. Domstolen konstaterede, at den tidligere har konkluderet, at overfyldte fængsler og dårlig hygiejne er et strukturelt problem i Rumænien.

Reference: Kanalas mod Rumænien, sagsnr. 20323/14, 6. december 2016

Et resume af afgørelsen er tilgængelig på engelsk her:

[http://hudoc.echr.coe.int/eng-press#{"itemid":\["003-5568915-7023309"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng-press#{)

Remus Tudor mod Rumænien

Sagen vedrørte Remus Tudor, som er rumænsk statsborger og født i 1966. Han afsonede en livstidsstraf for manddrab, og han klagede over forholdene i Jilava fængslet, hvor han var placeret fra april 2009 til november 2011. Hans klage vedrørte blandt andet, at fængslet var overfyldt, og at der var ringe hygiejneforhold i fængslet. Forholdene, som var beskrevet i klagen, svarede til tidligere rapporter om forholdene i det pågældende fængsel, og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol konkluderede, at der var tale om en krænkelse af EMRK artikel 3.

Reference: Remus Tudor mod Rumænien, sagsnr. 19779/11, 15. april 2014

Afgørelsen er tilgængelig på engelsk her:

[http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["CASE OF REMUS TUDOR v. ROMANIA"\],"itemid":\["001-142407"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

Stanciu mod Rumænien

Klagen vedrørte forholdene i flere rumænske fængsler, herunder særligt at fængslerne var overfyldte, at der var dårlige hygiejneforhold, og at der var utilstrækkelig adgang til medicinsk behandling af fanger.

Domstolen konkluderede, at der var en krænkelse af artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Domstolen noterede sig desuden, at der på daværende tidspunkt verserede 80 lignende sager mod Rumænien, hvilket efter domstolens opfattelse afspejlede et generelt problem i rumænske fængsler.

Reference: Stanciu mod Rumænien, sagsnr. 35972/05, 24. juli 2011

Afgørelsen er tilgængelig på engelsk her:

[http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["CASE OF IACOV STANCIU v. ROMANIA"\],"respondent":\["ROU"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"violation":\["3"\],"itemid":\["001-112420"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

5. Internationale vurderinger af rumænske fængselsforhold

Europarådets Torturkomité og FN's Komité mod Tortur har begge mandat til løbende at vurdere medlemsstater overholdelse af forbuddet mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Europarådets Torturkomité foretager landebesøg, hvor de besøger fængsler og andre faciliteter, hvor personer frihedsberøves. FN's Torturkomité foretager en eksamination af medlemsstaterne baseret på rapporter fra medlemsstaterne og civilsamfundsorganisationer. Nedenfor fremgår en kortfattet beskrivelse af de to seneste rapporter vedrørende Rumænien og komitéernes bemærkninger vedrørende forholdene i rumænske fængsler.

5.1. Europarådets komité mod tortur (CPT)

Europarådets komité mod tortur (Committee for the Prevention of Torture, CPT) besøger jævnligt Europarådets medlemsstater og inspicerer faciliteter, hvor personer er frihedsberøvet. På baggrund af landebesøgene offentliggør komitéen en landerapport om overholdelsen af forbuddet mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Torturkomitéen offentliggjorde den 24. september 2015 en rapport vedrørende komitéens besøg i Rumænien den 5-17. juni 2014. Under besøget vurderede komitéen forholdene for frihedsberøvede på politistationer, i fængsler og institutioner for psykisk syge.

Komitéen noterede sig, at der siden sidste besøg var sket en positiv udvikling i forhold til antallet af personer, som blev udsat for overgreb begået af politiet. De fysiske forhold for personer, som var frihedsberøvet på politistationer i

adskillige måneder var imidlertid stadig ringe, særligt for så vidt angår overfyldte celler, forfaldne bygninger, uhygiejniske forhold og utilstrækkelig adgang til naturligt lys og udluftning.

Under komitéens besøg i rumænske fængsler noterede komitéen sig adskillige troværdige anklager om fysiske overgreb begået af fængselspersonalet. Overgrebene blev særligt begået mod personer, som var under skærpet sikkerhed (maximum security regime) i fængslerne Arad og Oradea. For så vidt angår de fysiske forhold i fængslerne noterede komitéen sig, at der generelt var udfordringer i forhold til overfyldte fængsler. I Târgșor kvindefængsel var der omkring 2 kvadratmeter beboelsesplads per indsat, og de indsatte tilbragte 20-22 timer per dag i deres celler. Komitéen anbefalede blandt andet, at antallet af fængselspersonale og sundhedspersonale i fængsler blev øget.

Et sammendrag af komitéens rapport er tilgængelig på engelsk her:
www.cpt.coe.int/documents/rom/2015-09-24-eng.htm

5.2. FN's Torturkomité

FN's Torturkomité har mandat til løbende at vurdere medlemsstaters overholdelse af FN's konvention mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Komitéens eksamination baseres på rapporter, som indsendes af medlemsstaterne og civilsamfundsorganisationer mv.

FN's Torturkomité offentliggjorde 5. juni 2015 sin seneste rapport om Rumænien. Komitéen udtrykte blandt andet bekymring over forholdene i fængsler herunder den fortsatte tendens til overfyldte fængsler som følge af et øget antal indsatte, på trods af at der var bygget nye fængsler. Komitéen udtrykte desuden bekymring over de fysiske forhold i fængslerne og den generelle underbemanding af fængselspersonale, som medførte vold mellem indsatte, samt sundhedspersonale og psykiatere. Komitéen gav en række anbefalinger til Rumænien, herunder at de fysiske forhold i fængsler blev forbedret, at der blev iværksat initiativer til at forebygge overfyldte fængsler, at der blev ansat tilstrækkeligt personale i fængsler, at indsatte blev undersøgt af en læge inden for de første 24 timer i fængslet og at der blev indført en uafhængig instans, som kunne behandle klager fra fanger over forholdene i fængsler og overgreb fra personalet.

Reference:

FN's Torturkomité, Concluding observations 5. juni 2015, sagsnr.
CAT/C/ROU/CO/2

Rapporten er tilgængelig på engelsk her:

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G15/115/39/PDF/G1511539.pdf?OpenElement>